

Järvamaa lastehoolekande teenuste arengukava 2006 – 2015

Sisukord

1. Sissejuhatus
2. Töögrupi koosseis
3. Arengukava eesmärk ja põhimõtted
4. Laste hoolekandeesutuste võrgustiku ja teenuste hetkeseis
5. Maakonna laste hoolekandeesutuste võrgustiku planeerimine aastateks 2006 – 2015
6. Tegevuskava 2006 – 2015

1. Sissejuhatus

Sotsiaalhoolekande eesmärgiks on sotsiaalse turvalisuse suurendamine kohalikes omavalitsustes ja abi organiseerimine neile isikutele ja isikute gruppidele, kes ei suuda ilma selleta igapäevase eluga toime tulla. Käesoleva arengukava mõttes on abivajajateks: vanemliku hoolitsuseta jäänud lapsed ning puudega isikud, kel puuduvad eeldused iseseisvalt toime tulla. Võtmestrategieks: elanike sotsiaalse turvalisuse ja individuaalse toimetuleku edendamine, mille tagaksid säästlikkus, inimkesksus, sotsiaalne ja territoriaalne ühtsus. Sel alusel on koostatud Järvamaa laste hoolekandeteenuste arengukava.

Dokument annab ülevaate arengukava eesmärgist ja koostamise põhimõtetest, sihtgrupist, laste hoolekandeesutuste hetkeseisust ja planeerimisest aastateks 2006 – 2015, laste hoolekandeesutuste võrgustiku arendamise olulistest tegevustest ja investeeringute vajadustest. Arengukava realiseerimine eeldab head koostööd riigi, maakonna ja kohalikul tasandil ning nende tasandite ja erinevate valdkondade vahel.

Töörühm otsustas pärast vastavaid kokkuleppeid lähtuda arengukava koostamisel Lääne-Viru Maavalitsuse kogemustest. Täname Lääne-Viru Maavalitsuse lastekaitse peaspetsialisti Helbe Jaanimäge abi ja heade praktiliste soovitude eest. Lääne-Viru Maavalitsusega sõlmiti kokkulepe selle kohta, et ka edaspidi ollakse seal valmis vastu võtma ja teenindama meie maakonna raske ja sügava puudega lapsi. Seega ei planeerita Järvamaale raske ja sügava puudega lastele lastekodu teenuste väljaarendamist.

Arengukava koostaja avaldab tänu kõigile töögrupi liikmetele, eriti pr. Helle Jagole, Annika Aavale, Ivi Graubergile ja Tiiu Sadamale.

2. Töörühma koosseis ja tegevus

Maavanema 15. 11. 2005 korraldustega nr.941 moodustati töörühmad, sealhulgas lastehoolekande teenuste maakondliku arengukava töörühm järgmises koosseisus:

Esimees: Juhan Sikk – sotsiaal- ja tervishoiuosakonna peaspetsialist

Liikmed: Annika Aava – Koeru Vallavalitsuse sotsiaalnounik

Ivi Grauberg – Koeru Valla Perelastekodu juhataja

Helle Jago – Järvamaa Lasteabikeskuse juhataja

Annika Maarend – sotsiaal- ja tervishoiuosakonna peaspetsialist

Luule Rohtvee – haridus- ja kultuuriosakonna peainspektor

Tiiu Sadam – Türi Toimetulekukooli direktor
Pipi-Liis Siemann - MTÜ Lõuna-Järvamaa Arendusühingu juhataja
Tooni Sõmer – Paide Linnavalitsuse sotsiaalosakonna juhataja asetäitja
Töörühma koosolekutel otsustati lastele suunatud teenuste arendamisel lähtuda maakonna sotsiaalhoolekande võrgustikust ning edasise arengu vajadustest.

3. Arengukava eesmärk ja põhimõtted

Lastele osutatavate teenuste arengukava määrab olemasolev võrgustik ning selle väljaarendamiseks vajalikud ressursid, tagamaks vanemliku hoolitsuseta lastele võimalikult hea elukvaliteet efektiivse ja kvaliteetse hoolekandeteenuse osutamiseks vastavalt võimalikele riigi ja kohalikele ressurssidele.

Hoolekandetasutuste võrgustiku arendamisel lähtutakse demograafilistest protsessidest, olemasolevatest asutustest ja nende paiknemisest, majanduslikust efektiivsusest ning otstarbekusest.

Väga oluline on kompetentse, koolitatud ja oma töökohale sobiva personali kujundamine. Ikka olulisemaks muutub hariduse ja sotsiaalvaldkonna koostöö aga veelgi enam ministeeriumide, maavalitsuse, laste hoolekandetasutuste ja kohaliku omavalitsuste asutuste vahel.

4. Laste hoolekandetasutuste võrgustiku ja teenuste hetkeseis

Järvamaal oli 15 omavalitsusüksust - 2 linna ja 13 valda, Paide ja Türi linnades oli lastekaitsetöötaja. Käesolevaks ajaks on Lehtse vald läinud Lääne-Virumaa koosseisu ning Türi linn ja ümbruse vallad (Türi, Oisu, Kabala) on ühinenud ning moodustanud ühe valla. Suurvalla tingimustes on otstarbekas lähtuda tunnustatud põhimõttest: üks lastekaitsetöötaja 1000 lapse kohta.

Laste paigutamine ja muude toimingute statistika on esitatud Lisas 4.

Valdav enamus vanemliku hoolitsuseta lastest on paigutatud kasuperedesse (2004.a.): eestkostel 48, hooldusel 45 ja 55 lastekodudes. Meie lapsed on paigutatud peamiselt oma maakonna lastekodudesse: Koerus 13 ja Paides 28 (Lisa 1). Lastele osutatakse lisaks sellele mitmesuguseid teisi teenuseid (Lisa 2). Teiste maakondade lastekodudes on peamiselt raske või sügava puudega lapsed või imikueas vanemliku hoolitsuseta jäänud lapsed, kelle vastuvõtuks nende paigutamise ajal puudusid vajalikud tingimused (Lisa 3).

Lapsi adopteeritakse vähe ning peamiselt on lapsendajaks ema abikaasa.

Töögrupp oli seisukohal:

1. Lastehoiu teenuseid lastekodude juures ei planeerita, need arendatakse välja Albu vallas, Paide ja Türi linnas.
2. Järvamaa Lasteabikeskuse juures loodud laste turvakodu vajab tugevdamist mitmesuguste tugiteenustega, et vajadusel tegutseda ema ja lapse turvakoduna.
3. Järvamaa Lasteabikeskus jätkab riikliku hoolekandeteenuse (lastekodu) arendamist seades eesmärgiks 1-2 kohanemiskorteri ja neljanda korteri väljaehitamise.
4. Koeru Valla Perelastekodus ehitatakse üks kohanemiskorter.

5. Toetati haridusosakonna algatust raske ja sügava puudega laste lasteaiarühma loomiseks Paides ning Türi Toimetulekukooli edasiarendamist.

Koeru Valla Perelastekodu

alustas iseseisva asutusena tööd seoses lastehoolekande reorganiseerimisega 1999 aastal. Läbi aegade ja riigikordade asusid lastekodud mitmes mõisas, viimane Präämas. Pärast tulekahju kuni 1993. aastani maakonnas lastekodu ei olnud. 1993. aastal reorganiseeriti Järvamaa Laste Turvakodu "Pihlakas" lastekoduks Koeru Hooldekodu Lasteosakonnana. Praegu on lastekodu asukohaks Sõpruse pst 7, korterid 15, 17 ja 18. Seega asub lastekodu korrusmajas päris tavaliste kodude keskel. Lastekodu ruumid moodustuvad kahest kokku ehitatud korterist III korrusel ning ühest korterist II korrusel. Lastekodus elatakse peredena, suured ja väikesed lapsed eraldi, söögitegemine ja söömine toimuvad ühiselt. Mõlemal perel on oma kindlad kasvatajad.

Koeru valla perelastekodust on iseseisvasse ellu astunud 5 noort. Käesoleval ajal elab lastekodus 13 last, kellest kaks last ei ole Järvamaalt pärit. Koeru valla lapsi on lastekodus praegu 6 (neist 4 on ühe pere lapsed).

Koeru vald ja arengukava töörühm on seisukohal, et lastekodu säilimine just sellise väikese perena (maksimaalselt 15 last) on optimaalne ning ka asukoha suhtes ei tehta muudatusi. Korterelemusse rajatud vanemliku hoolitsuseta lastele rajatud kodu võimaldab lastele hea eluks ettevalmistuse. Lapsed suhtlevad ühiskonnas võrdselt teistega - käivad koolis ja lasteaias, võtavad osa huviringide tööst ning mängivad õues mänguväljakutel koos tavalastega. Nii sulanduvad nad kergesti ühiskonda, ei teki piire lastekodulapse ja tavalapse vahel. Lastekodust ellu astuvale noorele on kohalikul omavalitsusel reeglina pakkuda korter suures korrusmajas, nii et see kogemus peaks edasises elus kasuks tulema.

Koeru Valla Perelastekodu lähemate aastate plaanidesse kuulub kindlasti toimetulekukorteri väljaehitamine. Iseseisva elu kogemus on vajalik just lastekodus elavale noorele viimastel aastatel enne ellu astumist. Noor saab harjutada iseseisva eluga toimetulekut – planeerida oma eelarvet, teha sisseoste, hoolitseda oma pesupesemise ja korteri koristamise eest. Loomulikult osalevad nad majapidamistöodes ka lastekodus elades, kuid siis vastutab ikkagi igapäevase elu eest kasvataja, ta juhendab ja abistab pidevalt. Toimetulekukorteris on kasvataja tugi küll olemas, kuid reaalselt ei ole ta kogu aeg noore kõrval. See oleks üleminekuajaks lastekodust iseseisvasse ellu astumisel. Esialgsete arvutuste kohaselt vajab lastekodu teenuse kvaliteedi arendamiseks kokku 240 000 krooni, sh.

Kohanemiskorter

120 000

Tütarlaste WC ja vannitoa ümberehitus

60 000

Ülemiste üldruumide koridoride remont, põrandakatte vahetus

10 000

Järvamaa Lasteabikeskuse lastekodu

Järvamaa Lasteabikeskus moodustati 01.07.1999 Paide linna ametiasutuse hallatava asutusena endisesse lasteaiahoonesse asukohaga Tallinna tn 49. Tänapäevaks on lastekodu üks Järvamaa Lasteabikeskuse struktuuriüksustest (lisaks sellele tegutsevad ka erivajadustega inimeste ja eakate päevakeskused ning laste turvakodu).

Lastekodu on kavandatud nelja korteriga peretüüpi asenduskoduks. Käesolevaks ajaks on valmis ehitatud kolm korterit, kus elab peresarnastes tingimustes 29 last (neist 3 alla 5-aastast ja 5 raske või sügava puudega). 24 last on pärit Järvamaalt, 3 Jõgevamaalt ja 2 Hiiumaalt. Kasvatustööd on igas peres vähemalt 5. Vajaduse korral ja vastavalt kehtivatele nõuetele rakendatakse täiendavat tööjõudu. Võimalikult kodulähedaste tingimuste saavutamiseks on peredes kindlad töötajad, sama põhimõtet järgitakse ka asendajate puhul. Tagatud on laste ööpäevaringne järelevalve ning laste individuaalseid iseärasusi ja erivajadusi arvestav suunamine.

Lastekodu asub hoone eraldi tiivas. Valmishitatud korterid on teisel korrusel. Esimesele korrusele on ette nähtud rajada neljas korter. Ruumi on seni puuduvatele kohanemiskorteritele.

Lapsed saavad soovi korral kasutada ka lasteabikeskuse teistes osades asuvaid üldruume: saali, tegevuskeskust (sportlikuks tegevuseks, lauamängudeks) arvutiklassi, koosolekuteruumi, pesukööki, kööki. Olemas on võimalused klaverimängu harjutamiseks, trenaažööri kasutamiseks, osalemiseks kunstiringis, lauatennise mängimiseks, omaette olemiseks.

Lastekodu hoone asub liiklusest ja elurajoonidest eemal linna serval. Territoorium on suur ja haljastatud, ent vajab asutuse funktsioonidele vastavamaks muutmist ning osalist kuivendamist. Õueala piirab kahest küljest mets. Laste elutingimused sarnanevad kortermaja oludele. Teiste struktuuriüksuste tegevus lastekodu tööd ei häiri ning kasvandike peamise kohaloleku ajaga ei kattu.

Sarnaselt tavakodude lastega käivad lasteabikeskuse hoolealused koolides, lasteaias, huvikoolis, treeningrühmades.

Lastekodu kohtade järele on nõudlus. Lastekodus elavatel lastel on ka nooremaid õdesid – vendi teiste maakondade hoolekandeesutustes. Järvamaa Lasteabikeskusel on hea koostöö laste eestkostesutustega ning nendepoolne valmisolek laste aitamiseks iseseisvasse ellu astumisel.

Kahjuks puuduvad lastekodul tingimused pakkuda kasvandikele võimalust iseseisva omaette elu harjutamiseks- ei ole kohanemiskortereid, kuigi täiskasvanuikka jõudvaid lapsi on aastate jooksul pidevalt mitmeid.

Lastekodu edasiseks edukaks toimimiseks, piisaval arvul nõuetekohaste eluruumide olemasoluks ja laste sujuva elluastumise tagamiseks on vajalik jätkata asutuse väljaehitamist, milleks esialgsete arvutuste kohaselt kulub 2 150 000 krooni, sh.

Kohanemiskorterid (3 noorele)	400 000
Õueala renoveerimine (koos projektiga)	1 000 000

Järvamaa Lasteabikeskuse turvakodu

2005. aastast on lasteabikeskuse struktuuriüksusena tänapäeva nõuetele vastav 2-toaline turvakodu. Turvatuba on tegutsenud vaheaegadega 1999. aastast. Teenust on kasutanud 85 inimest meie maakonna 8 vallast ja 2 linnast ning vabariigi teistest paikadest: Tallinn, Maardu, Ämari, Kuusalu, Kiisa, Kose, Kehra, Kõue, Tartu, Rakvere, Põltsamaa, Kallaste, Suure-Jaani, Mõisaküla, Kolu. Turvakodu teenuse osutamise valmisoleku kulud kaetakse Paide linna eelarvest, Paide ning Türi valdadega sõlmitud lepingute põhjal vastavalt elanike arvule ja teistelt teenuse kasutajate poolt arvete alusel.

Kulu on praegustes hindades ~70 000 krooni aastas. See tasutakse omavalitsuste poolt lepingu alusel vastavalt elanike arvule.

Praeguse olukorra analüüs

Probleemid:

1. Laste arvu vähenemine maakonnas ei ole ei ole vähendanud laste riikliku hoolekande vajadust lastekodudes.
2. Nõrgalt arenenud perehooldus, koolitatud hooldusperede vanemate puudumine.
3. Kvalifitseeritud spetsialistide vähesus või puudumine omavalitsustes
4. Koostöövõrgustiku lülide nõrgad omavahelised kontaktid
5. Laste hoolekandeteenuse osutajatel ei ole laste eluks ettevalmistamiseks vajalikke tingimusi (kohanemiskortereid või noortekodu)
6. Vähe võimalusi õigusrikkumistele kalduvate alaealiste mõjutamiseks
7. Kõik omavalitsused ei mõista täielikult lastekaitse ja lastele osutatavate teenuste probleematikat
8. Laste hoolekandetasutuste rahastamise jäik süsteem (lapse saabumisel hoolekandele või puude tuvastamisel majandusaasta keskel ei lisandu vajalikke rahalisi vahendeid).
9. Teenuse kõrgest hinnast ja vastava kvalifikatsiooniga psühholoogide vähesusest tingitud laste psühholoogilise abi ebapiisavus ja raske kättesaadavus.

Arenguvõimalused:

1. Maakonna vajadustele vastavate asutuste olemasolu
2. Missioonitundega personal lastekodudes
3. Valmisolek ja tahe koostööks võrgustikus
4. Kesk-Eesti Noortekeskuse arendamine arvestades Alaealiste mõjutusvahendite seadusega ette nähtud abinõusid
5. Vanemliku hoolitsuseta laste probleemistikule spetsialiseerunud psühholoogide täiendavate ametikohtade loomine

Maakonna lastehoolekande teenuste planeerimine aastateks 2006 – 2015

Visioon

Lastele on tagatud nende isiksuste ning probleemide iseärasusi arvestavalt parimad arenguvõimalused läbi efektiivselt toimiva laste hoolekandega tegeleva võrgustiku. Kõik laste hoolekandega seonduvad küsimused lahendatakse operatiivselt.

Eesmärgid

1. Viia ellu abinõud lastehoolekande teenuste arendamiseks (s.h. neljanda korteri väljaehitamiseks Järvamaa Lasteabikeskuse lastekodus ja kohanemiskorterite avamiseks Koeru ja Järvamaa Lasteabikeskuse lastekodu kasvandikele)
2. Viia lastekaitsetöötajate arv ja kvalifikatsioon vastavusse tegelike vajadustega
(1 erialase kõrgharidusega töötaja 1000 lapse kohta)
3. Suunata kasupere vanemad koolitusele
4. Süvendada lastekaitse võrgustiku koostööd
5. Luua täiendavaid võimalusi (ametikohti) laste psühholoogiliseks abistamiseks

Koostaja
Juhan Sikk
3859606
juhan.sikk@jarvamv.ee

Lastekodudes olevad Järvamaa lapsed

seisuga 01. 01. 2005.

Omavalitsus	Järvamaa Lasteabikeskus	Koeru Lastekodu	Teised lastekodud	Kokku
Albu				
Ambla				
Imavere				
Järva-Jaani			1	1
Kabala	2			2
Kareda	2		1	3
Koeru		6	1	7
Koigi		2		2
Lehtse				
Oisu	3			3
Paide linn	7		2	9
Paide vald	1	3		4
Roosna-Alliku				0
Türi linn	4		6	10
Türi vald	4		3	7
Väätsa				
Jõgeva	2			2
Põltsamaa	1			1
Pühalepa	2			2
Taebla		2		2
Kokku	28	13	14	55 *

* Sotsiaalministeeriumi andmetel 52 last

Lastele osutatavad teenused Järvamaa omavalitsustes

Omavalitsus / teenused	Enam ja lapse varjupaik	Laste varjupaik	Pereabi	Lapse tugiisik	Lapsevanema tugiisik	Tugipere lapsele	Tugipere lastekodulapsele	Tugiisik lapsele, vanemale	Laste päevakeskus	Laste päevahoid	Puuetega laste päevahoid	Pere või muu nõustamine	Juriidiline nõustamine	Lastevanemate koolitus	Isiklik abistaja puudega lapsele	Transport	Eluasemeteenus	Tänavatöö lastega, kontrollreidid	Omavalitsuses kokku
Albu					1							1	1	1		1			5
Ambla									1	1		1	1	1		1	1	1	8
Imavere										1		1	1	1		1			5
Järva-Jaani										1		1	1	1		1			5
Kabala										1		1	1	1		1			5
Kareda										1		1	1	1		1		1	6
Koeru										1	1	1	1	1		1		1	7
Koigi										1	1	1	1	1		1		1	7
Oisu										1		1	1			1			4
Paide linn	1	1		1		1	1					1	1	1		1		1	10
Paide vald	1					1	1					1	1	1		1			7
Roosna - Alliku vald										2		1	1	1		1	1		7
Türi linn	1	1							1	1		1	1	1	1	1	1		10
Türi vald	1					1						1	1			1			5
Väätša										1		1	1	1		1			5
KOKKU	4	2		1	1	2	3		2	12	2	15	15	13	1	15	3	5	

Laste paigutamine ja muud toimingud aastatel 2000 – 2004

Lastekaitse toimingud / aastad	2000	2001	2002	2003	2004
Arvele võetud vanemliku hoolitsuseta lapsed, sh. paigutati:	69	19	100	35	28
lastekodusse	5	5	3	9	4
perekondadesse	37	3	15	15	10
tagasi koju	28	11	82	11	14
2. Eestkostel olevaid lapsi	84	65	56	53	48
seatud	15	5	9	4	2
lõpetatud	30	24	18	8	7
Hooldusel olevaid lapsi	64	56	55	56	45
3. Lapsendati	3	1	6	3	3
uude perekonda	0	0	0	1	0
lapsendatuud arvel sh.	97	84	78	71	68
Adopteeritud ema/isa abikaasa poolt	62	53	46	43	45
4.Riiklikul hooldekandel olevad lapsed sh.	51	45	46	56	55
Koeru Valla Perelastekodus	9	8	11	12	13
Järvamaa Lasteabikeskuses	16	20	20	29	29
teistes lastekodudes	26	17	15	15	13